บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการวิจัยประเมินหลักสูตร

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2539: 7) ได้ให้ความหมาย "การวิจัยประเมินผล" (Evaluation research หรือ Evaluative research) ว่า เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ โดยการนำระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักการวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวิจัย เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่สืบเนื่องมาจากนโยบาย แผนงาน โครงการ ว่ามีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลต่อกันหรือไม่ มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ เพียงใด และระดับใด

แนวคิดในการวิจัยประเมินผล สตัฟเฟิลบีม (Stuffelbeam, 1971) เรียกโดยย่อว่า "ซิป" (CIPP) มีรายละเอียดดังนี้

1. C (Context evaluation) หมายถึง การประเมินสภาวะแวดล้อม ซึ่งในการประเมินหลักสูตรจะเป็นการประเมินสภาพปัญหา ความต้องการของสังคม ปรัชญา และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหา

2. I (Input evaluation) หมายถึง การประเมินปัจจัยนำเข้า ซึ่งในการประเมินผลหลักสูตร จะเป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยต่างๆ ในการผลิตบัณฑิต ได้แก่ นักศึกษา บุคลากร และปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น อาคาร สถานที่ ตำรา ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน งบประมาณ

3. P (Process evaluation) หมายถึง การประเมินกระบวนการ ซึ่งในการประเมินผลหลักสูตรจะเป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการต่างๆ

4. P (Product evaluation) หมายถึง การประเมินผลลัพธ์ ซึ่งในการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร จะเป็นการประเมินผู้สำเร็จการศึกษา ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา การสร้างสรรค์องค์ความรู้ ความเป็นเลิศทางวิชาการ และการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนา

ส่วน "หลักสูตร" จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542: 1272) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ประมวลวิชาและกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง และหลักสูตรของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2542) มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบัน อุดมศึกษาและมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม

หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ (สุภาพร แนวบุตร, 2540: 10) คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้การจัดการสามารถดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ หลักสูตรจึงนับว่าเป็นหัวใจของการศึกษาอย่างแท้จริง การจัดหลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งในด้านตัวบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ ดังนั้นหลักสูตรที่ดีจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีความรู้มีความสามารถในการคิด การกระทำและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำหรับ "ประสิทธิผล" (Effectiveness) (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2539: 42) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และคำว่า "ประสิทธิภาพ" (Efficiency) (ปอยสเตอร์, 1978 อ้างถึงใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2539: 42) ได้กล่าวถึงใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี (Technological Efficiency) หมายถึง การสร้างผลผลิตหรือผลลัพธ์โดยใช้ความพยายามหรือค่าใช้จ่ายในอัตราต่ำสุด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิผล โดยจำกัดความพยายามด้านค่าใช้จ่าย ลักษณะที่สอง ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Efficiency) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทั้งหมดกับผลประโยชน์ทั้งหมดจากโครงการ กล่าวโดยย่อ ความหมายของ "ประสิทธิภาพ" ก็คือ อัตราส่วนความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการกับปัจจัยนำเข้าสู่นโยบาย/แผนงาน/โครงการ โดยมุ่งที่การเพิ่มผลลัพธ์ในระดับสูงสุดต่อหนึ่งหน่วยของการลงทุน

สรุปได้ว่า "การวิจัยประเมินหลักสูตร" เป็นการวิจัยประเมินสภาวะแวดล้อม ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ การประเมินกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตรในการผลิตบัณฑิต ทั้งนี้เพื่อศึกษาประสิทธิผลและประสิทธิภาพของหลักสูตรนั้นๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะพยาบาลศาสตร์และหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546

ข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่ดินแดนภาคใต้ เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาในท้องถิ่นและเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาค เป็นมหาวิทยาลัยที่มีเจตนาแต่เริ่มก่อตั้งที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต โดยมุ่งมั่นที่จะให้สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการระดับสูง

เพื่อตอบสนองการพัฒนาภาคใต้และเป็นสถาบันที่สามารถรับใช้ชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยมีปณิธาน เจตนารมณ์ วิสัยทัศน์และพันธกิจ ดังนี้ (คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี, 2547)

ปณิธาน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยึดพระราชดำรัสของพระบรมชนกเป็นปณิธานในการดำเนินงานคือ

"ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง
ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งวิชาชีพไว้ให้บริสุทธิ์"

เจตนารมณ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นสถานศึกษาและการค้นคว้าวิจัย มีวัตถุประสงค์หลักในด้านการผลิตบัณฑิตกับการพัฒนาและถ่ายทอดวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง โดยกระบวนการสอน วิจัย บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในภูมิภาคเอเชีย ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิต บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีการวิจัยเป็นฐาน และเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการในบางสาขา

พันธกิจ

1. พัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นชุมชนทางวิชาการ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับนานาชาติ โดยให้ผู้ใฝ่รู้ได้มีโอกาสเข้าถึงความรู้ในหลากหลายรูปแบบ
2. สร้างความเป็นผู้นำทางวิชาการในสาขาที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของภาคใต้ และเชื่อมโยงสู่เครือข่ายสากล
3. ผสมผสานและประยุกต์ความรู้บนพื้นฐาน ประสบการณ์ การปฏิบัติ สู่การสอนเพื่อสร้างปัญญา สมรรถนะ และโลกทัศน์สากลให้แก่บัณฑิต

ข้อมูลเกี่ยวกับคณะพยาบาลศาสตร์ (รายงานประจำปีการประเมินคุณภาพ ปีการศึกษา 2546, 2547; 18-19: หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546 2548)

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นสถาบันการศึกษาในภาคใต้ที่จัดการศึกษาพยาบาลในระดับอุดมศึกษา ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาพยาบาลและผลิตบุคลากรพยาบาลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในระยะเริ่มแรกที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2516 คณะพยาบาลศาสตร์มีฐานะเป็นภาควิชาโรงเรียนพยาบาลสังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต่อมาได้รับการอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัย ให้ยกฐานะจากภาควิชาโรงเรียนพยาบาลเป็นคณะพยาบาลศาสตร์ และประกาศการจัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ เล่มที่ 97 ตอนที่ 154 หน้าที่ 4) เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2523

คณะพยาบาลศาสตร์ มีวิวัฒนาการด้านการจัดการศึกษามาตั้งแต่เริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2516 ในระยะแรกเปิดสอนหลักสูตรอนุปริญญาพยาบาลและผดุงครรภ์ มีระยะเวลาการศึกษา 3 ปี 6 เดือน เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนนักศึกษาเพียงรุ่นเดียว ในปีการศึกษา 2517 ได้เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) มีระยะเวลาการศึกษา 4 ปี หลักสูตรนี้เปิดสอนจนถึง ปีการศึกษา 2521 และในปีการศึกษา 2520 ได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรผดุงครรภ์ ซึ่งมีระยะเวลาการศึกษา 6 เดือน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) ได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนี้

ปีการศึกษา 2522 ได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาโดยเปลี่ยนการจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) และหลักสูตรประกาศนียบัตรผดุงครรภ์ เป็นหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลและผดุงครรภ์) โดยมีระยะเวลาการศึกษา 4 ปี และเปิดสอนหลักสูตรนี้จนถึงปีการศึกษา 2530 ต่อมาในปีการศึกษา 2531 ได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่อีกครั้ง โดยเปลี่ยนจากหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลและผดุงครรภ์) เป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2531) คณะพยาบาลศาสตร์ได้ทำการวิเคราะห์ และประเมินหลักสูตรมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้พิจารณามติจากการสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 2 เรื่องการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ และพบว่าจำนวนหน่วยกิตที่มีอยู่เดิมนั้นมากเกินไป ควรให้ผู้เรียนได้มีเวลาสำหรับการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น อีกทั้งพบว่าการจัดแผนการศึกษาในบางรายวิชา สามารถปรับเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เนื้อหาบางรายวิชายังมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ ควรพัฒนาให้มีการบูรณาการเนื้อหาในบางรายวิชาให้มากขึ้น จึงเห็นสมควรให้มีการปรับปรุง และพัฒนาแผนการจัดการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในปีการศึกษา 2537 คณะฯ ได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ คือ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2537 จากผลการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง พบว่าสาระและกระบวนการจัดการเรียนของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2537 ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมที่มีความสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บัณฑิตพยาบาลในอนาคตจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ และสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน ปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนและหลากหลาย รวมทั้งภาระค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพ ทำให้จำเป็นต้องปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดของสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมแบบองค์รวม มีการปรับรูปแบบบริการสุขภาพแบบเชิงรุกอย่างเสมอภาคและทั่วถึง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ

ของตนเอง ครอบครัวและชุมชนมากขึ้น จึงทำให้บทบาทของพยาบาลวิชาชีพ จะต้องปรับเปลี่ยนเป็นการพยาบาลที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการให้มากขึ้น ประกอบกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการพยาบาลแบบองค์รวมที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ซึ่งเป็นแนวความคิดที่สอดคล้องกับการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุขของประเทศ ดังนั้น คณะพยาบาลศาสตร์ จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้ง คือ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546 ซึ่งเริ่มเปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป

วิสัยทัศน์ของคณะพยาบาลศาสตร์และพันธกิจของคณะพยาบาลศาสตร์ (รายงานประจำปีการประเมินคุณภาพ ปีการศึกษา 2546, 2547; 20)

วิสัยทัศน์ของคณะพยาบาลศาสตร์

"คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นศูนย์กลางวิชาการทางการพยาบาลในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเน้นการพยาบาลแบบองค์รวมที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ภายในปี พ.ศ. 2555"

พันธกิจของคณะพยาบาลศาสตร์

1. ผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล
2. สร้างสมและประยุกต์องค์ความรู้ทางการพยาบาลแบบองค์รวมที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกสู่การสอนและสังคม
3. เป็นองค์กรเรียนรู้ที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคม

ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546 (หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546, 2548: 2-13)

ปรัชญาของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้บริการแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชนทั้งที่มีภาวะสุขภาพดี และมีการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพตามสภาวะสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ ในการผลิตบัณฑิตพยาบาลให้สามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความเชื่อว่า

1 คน เป็นองค์รวมของ กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ คนในฐานะบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและชุมชน เป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อภาวะสุขภาพ ซึ่งเป็นภาวะที่ต่อเนื่องระหว่างการมีสุขภาพดีและเจ็บป่วย ตั้งแต่เกิดจนตาย

2 การพยาบาล เป็นศาสตร์และศิลปะของการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว และชุมชนเพื่อให้สามารถดำรงไว้ซึ่งสุขภาวะ (well-being) พยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการให้การพยาบาลแบบองค์รวมที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ที่

ครอบคลุมมิติของการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันภาวะเสี่ยงและการเกิดโรค การดูแลรักษาเบื้องต้น รวมทั้งการดูแลรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อกลับสู่สุขภาวะ โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน

3 การจัดการศึกษาพยาบาล เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลให้เป็นคนดี มีความสามารถปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมอย่างมีคุณภาพ บนพื้นฐานจรรยาวิชาชีพภายใต้กฎหมายที่กำหนด และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546

บัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ด้านความรู้ บัณฑิตฯ จะมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตในฐานะบุคคลหนึ่งของสังคม

1.2 ศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องการพยาบาลแบบองค์รวม และภูมิปัญญาตะวันออก

1.3 การพยาบาลผู้ใช้บริการทุกวัย ทุกภาวะสุขภาพ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันภาวะเสี่ยงและการเกิดโรค การดูแลรักษาเบื้องต้น รวมทั้งการดูแลรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ

1.4 หลักการบริหาร การวิจัย การเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.5 นโยบายด้านสาธารณสุขและการปฏิรูประบบสุขภาพ

2. ด้านทักษะ บัณฑิตฯ จะมีทักษะ ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ทักษะพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้คอมพิวเตอร์ การสืบค้นข้อมูล การจัดการ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างที่ตนเองและผู้อื่นมีความสุข

2.2 ปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวม บนพื้นฐานของศาสตร์ทางการพยาบาล ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและภูมิปัญญาตะวันออก โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลได้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการทุกวัย ทุกภาวะสุขภาพ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันภาวะเสี่ยงและการเกิดโรค การดูแลรักษาเบื้องต้น รวมทั้งการดูแลรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ

2.3 มีคุณธรรม จริยธรรม และนำมาใช้ในการปฏิบัติพยาบาลโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ใช้บริการ มาตรฐานการบริการภายใต้กฎหมายและจรรยาวิชาชีพ

2.4 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรได้เหมาะสมกับผู้ใช้บริการและสถานการณ์

2.5 สร้างสัมพันธภาพและสื่อสารกับผู้ใช้บริการและที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการและการทำวิจัยที่ไม่ซับซ้อน

2.7 การใช้ภาษาอังกฤษ

3. ด้านเจตคติ บัณฑิตฯ จะมีเจตคติที่ดีดังนี้

3.1 เจตคติที่ดีต่อตนเอง โดยรู้จักสิทธิ หน้าที่และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3.2 เจตคติที่ดีต่อชุมชนและสังคม โดยเคารพสิทธิของผู้อื่นมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อสังคม

3.3 เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ โดยมีส่วนร่วม เจตคติที่ดี และธำรงไว้ซึ่งวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ

กรอบมโนทัศน์ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสร้างขึ้น โดยมุ่งหวังให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ ทักษะเจตคติที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในฐานะบุคคลของสังคมโลกยุคปัจจุบัน ต่อการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่มีการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัญหาสุขภาพและระบบบริการสุขภาพของประเทศ ทั้งนี้ในการจัดหลักสูตรได้กำหนดกรอบมโนทัศน์ที่สำคัญที่นักศึกษาต้องเรียนรู้คือ คน สิ่งแวดล้อม สุขภาพและการพยาบาล ซึ่งหลักสูตรมองคนเป็นองค์รวม โดยคนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและชุมชนที่มีภาวะสุขภาพตั้งแต่ดี เจ็บป่วยจนถึงตาย การเปลี่ยนแปลงสุขภาพที่เกิดขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัต ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิดถึงสูงอายุ การพยาบาลจึงเป็นการดูแลช่วยเหลือแบบองค์รวม แก่คนทุกวัย ทุกภาวะสุขภาพ ในทุกบริบทของสังคม เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันภาวะเสี่ยงและการเกิดโรค การกลับเป็นซ้ำ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การดูแลรักษา ตั้งแต่ขั้นเบื้องต้นจนกระทั่งเจ็บป่วยที่รุนแรงให้สามารถดำรงอยู่ในสุขภาวะ โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพในการดูแลตนเอง การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ทั้งนี้หลักสูตรได้กำหนดกระบวนการที่นักศึกษาต้องพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาคือ กระบวนการพยาบาล กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหาร กระบวนการศึกษาด้วยตนเอง และกระบวนการพัฒนาจรรยาวิชาชีพ

แนวทางการจัดการศึกษาพยาบาล

1. เรียนรู้จากสิ่งที่ไม่ซับซ้อนไปสู่สิ่งที่ซับซ้อน

2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. จัดประสบการณ์ให้นักศึกษาเรียนรู้การพยาบาลแบบองค์รวม ในสถานบริการสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชน ทั้งนี้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิตในฐานะบุคคลหนึ่งในสังคม เป็นการเตรียมนักศึกษาให้รู้จักตน รู้จักคน รู้จักสังคม และวิถีชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ระดับที่ 2 การพยาบาลขั้นพื้นฐาน และเทคนิคการพยาบาลที่นำไปสู่การพยาบาลในระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น เรียนรู้หลักการและฝึกฝนให้มีความสามารถในทักษะพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็น

ระดับที่ 3 การพยาบาลในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ เน้นการสร้างเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและการป้องกันภาวะเสี่ยงและการเกิดโรค ในกลุ่มผู้ใช้บริการทุกวัยที่มีภาวะสุขภาพดี หรือภาวะสุขภาพเบี่ยงเบน

ระดับที่ 4 การพยาบาลในระบบบริการสุขภาพระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ เป็นการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการทุกวัยที่เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลและโรงพยาบาล ทั้งที่มีภาวะเจ็บป่วยเฉียบพลัน เรื้อรัง และวิกฤตที่พบบ่อยเพื่อการดูแลรักษา การดูแลแบบประคับประคอง และฟื้นฟูสมรรถภาพ การป้องกันการกลับเป็นซ้ำ การสร้างเสริมสุขภาพและการจำหน่ายผู้ป่วย โดยเน้นการทำงานแบบทีมสหวิทยาการ (Interdisciplinary team)

ระดับที่ 5 การพยาบาลแบบบูรณาการ เป็นการผสมผสานความรู้ ทักษะ ทุกระดับมาใช้ในการให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการทุกวัย ทุกภาวะสุขภาพ ในการให้บริการที่บ้าน ชุมชน สถานพยาบาล และโรงพยาบาล รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการบริหารการพยาบาล และการบริหารโครงการที่มุ่งสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการด้านสุขภาพ

ทั้งนี้ในการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คณะฯ จึงได้กำหนดกระบวนการที่นักศึกษาต้องพัฒนา 5 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการพยาบาล 2) กระบวนการเรียนการสอน 3) กระบวนการบริหาร 4) กระบวนการศึกษาด้วยตนเองและวิจัย 5) กระบวนการพัฒนาจรรยาวิชาชีพ

อาจารย์ผู้สอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546

1 อาจารย์ประจำของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2 อาจารย์ประจำของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3 อาจารย์ประจำของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

4 อาจารย์ประจำของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

5 อาจารย์ประจำของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

6 อาจารย์พิเศษจากสถาบัน และหน่วยงานอื่น

โครงสร้างของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546

เป็นหลักสูตรเรียนเต็มเวลา ระดับปริญญาตรี ระยะเวลา 4 ปีการศึกษา และอย่างมากไม่เกิน 8 ปีการศึกษา โดยมีจำนวนหน่วยกิตรวม 140 หน่วยกิต แบ่งตามโครงสร้างหลักสูตรได้ดังนี้

1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 31 หน่วยกิต

1.1 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ 14 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชาพฤติกรรมศาสตร์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประชากรศาสตร์ ทักษะการสื่อสาร ปรัชญาจริยะ และเศรษฐศาสตร์สุขภาพ

1.2 กลุ่มวิชาภาษา 9 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชาภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 และเลือกวิชาภาษาอังกฤษ ที่เปิดสอนโดยภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์อีกจำนวน 3 หน่วยกิต เช่น เสริมทักษะด้านการฟังและพูด การปรับปรุงการอ่านภาษาอังกฤษ การอ่านงานเขียนวิชาการอังกฤษ นอกจากนี้ หลักสูตรกำหนดให้มีการสอนและสอดแทรกการใช้ภาษาอังกฤษในรายวิชาทางการพยาบาลทุกชั้นปี เช่น กำหนดให้มีการอ่าน แปล ย่อบทความ/งานวิจัยจากวารสารต่างประเทศ ในกิจกรรมการเรียนการสอน และการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ

1.3 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 8 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชาฟิสิกส์สำหรับพยาบาล คอมพิวเตอร์และการประยุกต์ ชีวสถิติเบื้องต้น

2 หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 26 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชากายวิภาคศาสตร์ทั่วไป จุลชีววิทยาและปรสิตวิทยา ชีวเคมีคลินิกสำหรับพยาบาล เภสัชวิทยาการแพทย์พื้นฐาน สรีรวิทยาการแพทย์พื้นฐาน จิตวิทยาพัฒนาการ พื้นฐานการอ่านค้นคว้าทางการพยาบาล พยาธิสรีรวิทยาสำหรับพยาบาล โภชนาการและโภชนบำบัด หลักวิทยาการระบาด

3 หมวดวิชาชีพ 77 หน่วยกิต

3.1 รายวิชาทฤษฎี 46 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชามโนทัศน์พื้นฐานทางการพยาบาล หลักการกระบวนการพยาบาล เทคนิคการพยาบาล การพยาบาลเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 การพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช ภูมิปัญญาตะวันออกและการดูแลสุขภาพแบบผสมผสาน กฎหมายและจริยศาสตร์กับการพยาบาล การพยาบาลผู้ใช้บริการทางสูติศาสตร์ 1 การพยาบาลผู้ป่วยเด็ก การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 2 การบริหารการพยาบาลการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล การพยาบาลอนามัยชุมชน การพยาบาลผู้ใช้บริการทางสูติศาสตร์ 2 การดูแลรักษาเบื้องต้น ประเด็นและแนวโน้มในวิชาชีพการพยาบาล

3.2 รายวิชาปฏิบัติ 31 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช ปฏิบัติการพยาบาลผู้ใช้บริการทางสูติศาสตร์ ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก ปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 2 ปฏิบัติการวิจัยเบื้องต้นทางการพยาบาล ปฏิบัติการดูแลรักษาเบื้องต้น ปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ปฏิบัติการพยาบาลฝึกหัด

4 หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษารายวิชาต่อไปนี้ หรือรายวิชาอื่นๆ ที่เปิดสอนอยู่ในคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประกอบด้วยรายวิชาทักษะปฏิบัติการพยาบาล สุขภาพกับชีวิตประจำวัน การศึกษาอิสระ การปรึกษาทางสุขภาพ ครอบครัวสัมพันธ์ กระบวนการเรียนการสอนทางสุขภาพ การทำงานในชุมชน การดูแลสุขภาพตามวิถีมุสลิม การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ